

UN JOC ELEGIAC

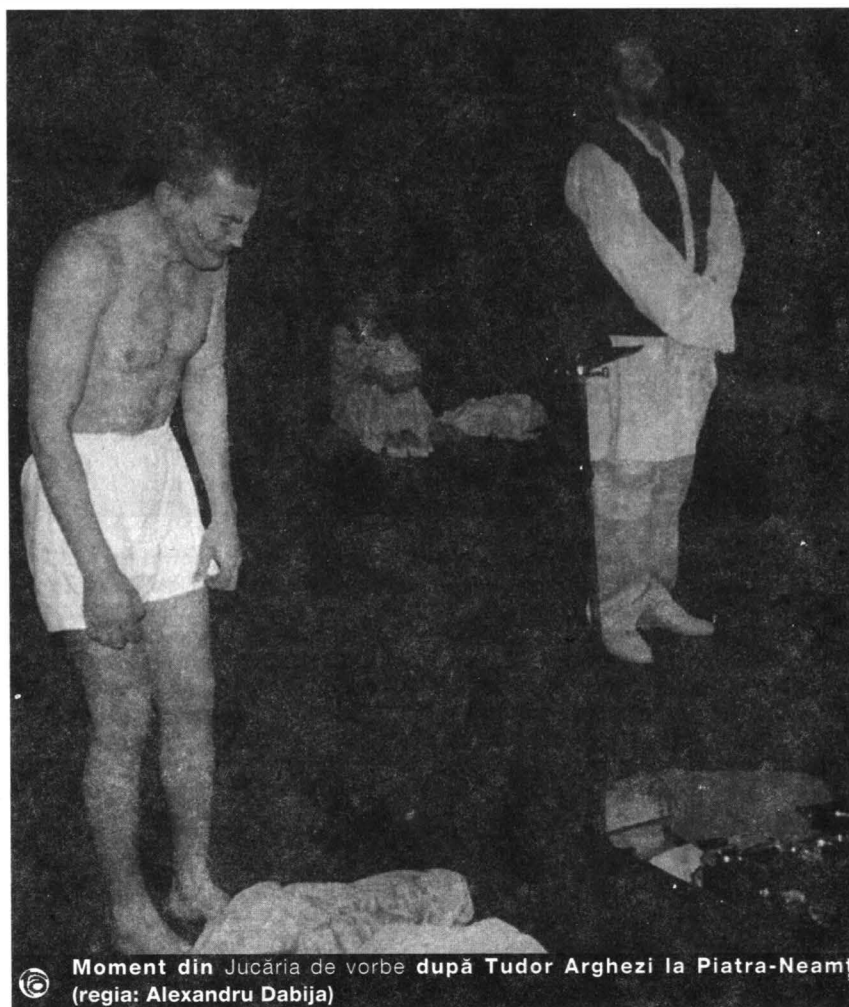
JUCĂRIA DE VORBE de Alexandru Dabija, după „Cartea cu jucării” de Tudor Arghezi ● **TEATRUL TINERETULUI DIN PIATRA-NEAMȚ** ● Data reprezentației: 24 mai 1996 ● Regia: Alexandru Dabija ● Scenografia: Adina Panaitescu ● Distribuția: Liviu Timuș, Ionuț Cucoară (Tătuțu), Afrodita Androne (Mițu), Mihai Danu (Baruțu).

Regizorul Alexandru Dabija ne explica, seara târziu, după spectacol, că nu orice poveste pentru copii este „Micul prinț” și ne prevenea că nu are rost să căutăm cine știe ce subtexte filosofice în **Jucăria de vorbe**, montare pe care o realizează pentru a doua oară la Teatrul Tineretului din Piatra-Neamț. Și, într-adevăr, montajul alcătuit din poeziile lui Arghezi de către Dabija și interpretat de actorii Liviu Timuș, Afrodita Androne și Mihai Danu nu are subtexte filosofice, abordând direct, fără prea multe explicații sofisticate și spasme culturale, universul cuvintelor care alcătuiesc și dublează lumea obișnuită unde copiii sunt obligați să tacă, pentru a nu-i

deranja pe adulți. Redimensionat pentru necesitățile scenei, universul miniatural al poetului dă totuși un anumit mister vorbelor: e misterul pe care îl sesizează cei mici când privesc cu intensitate mult timp un segment static al realității. Nu se ascunde nici o taină în încrucișarea de linii astfel fixată, atâta doar că ea poate fi începutul și sfârșitul oricărei povești. Această privire intensă și disponibilă unește gândul regizorului, mișcarea și rostirea actorilor într-un mecanism de o grație severă și de o spontaneitate bine controlată.

Emoția spectacolului este determinată de teatralitatea lui aburită, sugerată în spațiul atât de limitat dintre rostire și expresie. Comparată cu prima ei variantă, **Jucăria** stagiunii 1995-1996 e mai matură, mai elegiacă, cu o surdină pusă de înțelepciune. Avea dreptate regizorul; nu este un spectacol pentru filosofi, dar îl recomandăm tuturor copiilor inteligenți, indiferent dacă unii dintre ei au ajuns deja adulți.

■ **MAGDALENA BOIANGIU**

Moment din **Jucăria de vorbe** după Tudor Arghezi la Piatra-Neamț (regia: Alexandru Dabija)

INDECIZ

DRESOAREA DE FANTOME de Ion Băieșu ● **URANIA FILM & Co. - TEATRUL ODEON** ● Data reprezentației: 25 mai 1996 ● Regia: Radu Gheorghe ● Scenografia: Daniel Răduță ● Distribuția: Radu Gheorghe (Paznicul), Rodica Mandache (Dresoarea).

Prezentată în premieră absolută în ianuarie 1971, la Little Theatre din Londra, piesa lui Ion Băieșu **Dresoarea de fantome** n-a avut în țară o soartă prea fericită. Secția germană a Teatrului de Stat din Sibiu s-a încumetat s-o monteze și s-o prezinte în cadrul unui festival de piese scurte, într-un spectacol care punea în evidență umorul absurd al textului, ferindu-se să atragă atenția asupra unor eventuale implicații ideologice, dând însă unei tinere actrițe posibilitatea de a executa o adevărată demonstrație de virtuozitate. Abia după decembrie '89 piesa a putut ieși la drumul mare, lansarea ei având loc la Teatrul Național din Iași. Spectacolul supralicita efortul fizic al interpretei, obligată să urce și să coboare mereu treptele uriașei scări pe care se desfășura reprezentația, solicitând în schimb prea puțin imaginația spectatorilor și aplatizând forța de sugestie a textului prin materializarea „fantomelor” sub forma unor momâi înfășurate în văluri.

Bogat în conotații, scris cu o rară fantezie, împletind umorul copios cu sugestii de o gravitate surprinzătoare, textul lui Băieșu este o ispită mereu vie pentru creatorii artei scenice. Nu e de mirare, deci, că, întorcându-se în țară (pentru cât timp oare?) după o absență de câțiva ani, artistul multilateral Radu Gheorghe, apreciat actor și mim, s-a simțit atras de posibilitățile oferite de această mică bijuterie dramatică; de data aceasta, în dublă calitate: de regizor și de interpret. I-a fost parteneră Rodica Mandache, în sala Majestic a Teatrului Odeon.

Cheia spectacolului se află, desigur, în modul cum a fost concepută prezența scenică a „fantomelor”, pe care dresoarea are misiunea de a le pregăti spre servirea și delectarea turiștilor străini. Textul lui Băieșu nu dă, în această privință, nici o indicație, lăsând deplină

EGIZORALĂ

libertate de creație realizatorilor spectacolului.

Radu Gheorghe a făcut uz de această libertate în mod inconsecvent. După un schimb de replici ce pun în valoare umorul absurd al textului, în scenă mai apare un personaj, un paznic mut, care execută diverse servicii, prezență enigmatică, nemenționată nici în programul de sală. Întreaga acțiune de „dresură” se exercită asupra sălii, Rodica Mandache desfășurând o energie inepuizabilă și mari eforturi vocale pentru a-și impune voința asupra unor „fantome” care par să se afle undeva printre noi, în noi. La un moment dat sunt chemați pe scenă doi spectatori din sală, ca într-un spectacol de varietăți, dar aceștia nu prea au ce face. Efortul actriței atinge paroxismul în momentul dansului, care se petrece într-o fumigație ce acoperă întreaga scenă, cu dresoare cu tot. Eliberate, parcă, prin dispariția dresoarei tiranice, fantezmele invadează sala, lojile, balcoanele, scena însăși, cuprinse de frenezia dansului, într-o ambianță orgiacă dezlănțuită. Să fie oare o imagine a revoluției, această năvală de tineri costumați fantezist, machiați puternic în tușe „fantomatice”, ieșiți nu știu de unde, dansând și țopăind în ritmuri moderne și apoi dispărând încet, pentru a lăsa scena liberă, gata să primească o nouă dresoare, aidoma celei dintâi, conform textului? Spectaculoasă, dar ambiguă rezolvare.

Ca actor, Radu Gheorghe a fost impecabil în rolul Paznicului, cu o mască imperturbabilă, rostind textul cu un calm absolut, lent și lipsit de nuanțe, subliniind tocmai prin aceasta absurdul colosal al replicilor și al situațiilor, cu efecte comice sigure. Tălpile groase ale ghetelor îi adăugau la înălțime și îl obligau să se miște în ritmul vorbirii.

Cu mijloace contrastante, consumând multă energie vocală și corporală, jucând cu mult aplomb, cu capacitatea-i recunoscută de a se identifica rolului, Rodica Mandache a creat o dresoare agresivă și tenace, chinuită parcă de neputința de a domestici ceea ce nu poate fi domesticit – în fond, ființa umană. E o sugestie posibilă.

Scenografia suplă a lui Daniel Răduță s-a adaptat tuturor cerințelor.

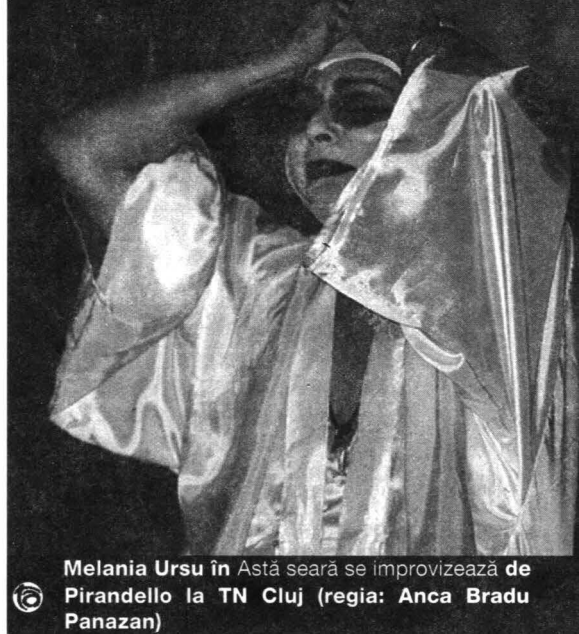
MARGARETA BĂRBUȚĂ

LA LIMITA TRAGICULUI

Premiera spectacolului a avut loc la 30 martie. Un comentariu cu titlul „În căutarea lui Pirandello” a apărut în luna aprilie în „Rampa”. Semnatarul, Mircea Morariu, semnala inovația, care „se concentrează pe identificarea unui ceremonial, pe favorizarea planului expresiei și mai puțin a conținutului”, și speranța că viitoarele spectacole vor reliefa poate mai bine sugestiile și motivațiile jocului. Am văzut spectacolul în luna mai, la Festivalul internațional „Teatru – imagine” de la Satu Mare și, din păcate, tocmai aceste elemente definitorii pentru reprezentație nu s-au reliefat. Ceea ce a făcut-o pe o distinsă artistă, doamna Olga Tudorache, președintele juriului, să spună, la constătuirea organizată acolo, că n-ar putea relata, în câteva cuvinte, despre ce a fost vorba în spectacolul clujean... Nici noi.

În spectacolul tinerei regizoare Anca Bradu Panazan am descifrat o intenție de a-l sugera pe Pirandello printr-un joc de măști la limita tragicului. O promisiune. Debitul verbal al artiștilor care-i întruhidează pe actorii improvizatei e încrâncenat, exploziv uneori, trădează o durere care nu se exprimă și o respingere a grotescului pe care-l presimt. Melania Ursu joacă autoritar, dominant, e sarcasm în evoluția ei și pregnantă. Dorin Andone și Petre Băcioiu creionează ceva, Vasilica Stamatina, Alexandra Georgia Lungu, Dana Trifan și Irina Wintze portretizează colorat. (A fost și Ileana Negru la Satu Mare? Nu știu; programul nu semnala cine evoluează, de fapt, în cazul dublurilor.) Doctor Hinckfuss e în alt registru – Marius Bodochi apare ca un artist sfântos, blând, cu o perucă peste care

ASTĂ SEARĂ SE IMPROVIZEAZĂ de Luigi Pirandello. În românește de R.A. Locusteanu ● **TEATRUL NAȚIONAL DIN CLUJ-NAPOCA** ● Data reprezentației: 9 mai 1996 ● Direcția de scenă: Anca Bradu Panazan ● Decorul: arh. Horațiu Mihaiu ● Costumele: Vioara Bara ● Distribuția: Melania Ursu (Actrița de caracter/Doamna Ignazia), Marius Bodochi (Doctor Hinckfuss), Dorin Andone (Actorul principal/Rico Verri), Ileana Negru, Vasilica Stamatina (Actrița principală/Mommina), Viorica Mischilea (Cântăreața de cabaret), Petre Băcioiu (Bătrânul actor comic), Vasilica Stamatina, Alexandra Georgia Lungu (Dorina), Dana Trifan (Totina), Irina Wintze (Nenë), Ioan Isaiu (Nardi), Sorin Misirianțu (Sarelli), Doru Surcel (Belcredi).

Melania Ursu în Astă seară se improvizează de Pirandello la TN Cluj (regia: Anca Bradu Panazan)

anii au nins experiență și au șters orice semn de mirare, are un surâs generos și ivește din penumbra Cântăreața de cabaret și intonează arii tulburi, cu efect de moment pentru Viorica Mischilea. Iar când, în finalul spectacolului, răzbate puternic, ca un tăiș fatal, celebrul refren „Ridi, pagliaccio”, efectul e, într-adevăr, impresionant pentru povestea spectacolului și condiția subînțeleasă a actorului.

Dar... care poveste? În ciuda tonului confidențial al lui Marius Bodochi, cu accente atente pe frazare, nu înțelegem ce se improvizează de fapt. Intervențiile lui de-a lungul spectacolului, discrete și binevoitoare, par mai mult semne de contrarietate față de niște histrioni iritați și iritabili. Ce vor ei? Ce se vrea cu ei? Demonstrația autorului urmărea să ilustreze una dintre teoriile sale, foarte îndrăznețe atunci (și foarte actuale astăzi), conform căreia creația scenică nu e totuna cu opera scriitorului, care, o dată încheiată, rămâne numai o formă fixă. I se dă viață, de fiecare dată altfel, de către regizor și actori, într-o operă întrerupată după caracteristicile vremii. Demonstrația regizorului e incertă aici și jocul devine confuz. În ciuda unei declarații de intenții din caietul-program, din care reiese că Anca Bradu a sesizat un sens optim în opera lui Pirandello: „Pentru mine, Pirandello testează formula estetică a disperării, în care tragicul, ca lege universală a lumii, se întâlnește cu umorul, ca formă estetică a metafizicii”. S-a lăsat, însă, sedusă de jocul fanteziei, căutând expresivități vizuale în alternanța grotesc-tragic – cu contribuția promițătoare a scenografilor –, dar a pierdut logica jocului nevăzut, dramatic, care dă sens și autentifică orice demers artistic. O teatralitate în sine, care nu se exprimă.

CONSTANTIN PARASCHIVESCU